

Den obotliga

Fritänkaren

Nr. 171 Hösten 2008

Sextonde årgångens tionde och sista nummer.

Innehåll :

Röster från Bokmässan	2
Succé för poeterna på Henriksberg	4
Shakespearedebatten (102) – <i>Spekulationerna i drottningens jungfrudom</i>	5
Min vän Ahasverus, del 82: <i>Tiberius</i>	6
Om ljudterrorism (<i>insändare</i>)	8
Georg Philipp Telemanns tre fatala damer	9
Några filmer	10
Tage Ellinger och Filippinerna	12
Kalender, oktober-november 2008	12
Resan hem, del 6 : <i>Det athenska perspektivet (forts.)</i>	13
Kanonresan, del 10 : <i>Sikkim som bäst</i>	14
Resan till Zanskar, del 12: <i>Johannes skoningslösa visioner</i>	15
Nya lektioner i Zanskar, del 2: <i>Nederlag i Keylong</i>	17
Thubten Jigme Norbu in memoriam	18
Min tibetanske vän	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 5.10.2008

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 195

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

<http://hem.fyristorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

WSN 1652-0122

Röster från Bokmässan

En gammal god vän till mig som jag mötte utanför bokmässan förkunnade, att han hade bojkottat bokmässan i tjugo år och hade för avsikt att göra det i minst tjugo år till. En annan hade blivit och förblivit besviken på bokmässan när den börjat ta hutlösa inträdesavgifter. En dagsbiljett kostade i år 180 kronor (två bioföreställningar), men i år hade den reformen införts, att söndagsbiljetten även skulle gälla alla seminarier.

Från början var Göteborgs Bok- och Biblioteksmässa gratis för alla, men det ändrades snart, och kritiken mot dess ensidigt kommersiella inriktning har förblivit massiv i alla år. Själv besöker jag bokmässan egentligen bara för seminariernas skull. Det har alltid i seminarieutbudet förekommit pärlor som man helt enkelt inte får missa som litteraturintresserad. I år var det emellertid förvånande att det knappast förekom något enda seminarium om gamla klassiker, som om de i år plötsligt för första gången skulle vara uteslutna ur bokmässans kommersiella ensidighet. Det närmaste man kunde hitta var *Halldor Gudmundarssons* och *Lars Lönnroths* seminarium om *Laxness*. För övrigt så gott som ingenting. Naturligtvis förekom alla de litterära sällskapen med sina montrar, som Shakespeare, Selma Lagerlöf, Dan Andersson, Gustaf Fröding med flera, men inget seminarium som påminde om de gamla klassikernas eviga aktualitet. Ändå är det de som litteraturen består av och som håller dess tidlöshet levande aktuell.

I stället kunde man hitta seminarier som det om 'den svenska bögen' och hur han betraktas från grannlandet Finland. I Finland påträffar man bland finnar ofta den fördomen att 'alla rikssvenska män är bögar' medan i själva verket Finlands procentantal bögar bland män är högre än Sveriges. Vad har sådant med litteratur att göra?

En annan kritisk röst påpekade just det missförhållandet, att den klassiska litteraturen blir mer och mer svårtillgänglig, medan bokmarknaden översvämmas av syndafloder av våld och sex. Till och med Henning Mankell påstod helt öppet i sitt seminarium, att man måste skriva om sådant för att kunna sälja. Inför nästa års bokmässa, vars tema blir Spanien och den spanska litteraturen, framhöll en spansk talesman som ett av de viktigaste fakta i den spanska litteraturen, att det publiceras 70,000 titlar årligen i Spanien, som om kvantiteten var den mest betydande faktorn i det skrivna ordets värld. Allt detta är symptom på den skvalhjärntvätt som i vår tid tillåts dränka kulturvärlden i syndafloder av skräp.

Att klassikerna alltmera marginaliseras och sätts på undantag som 'icke kommersiellt gångbara' är som att utesluta den klassiska musiken ur musikhistorien för att låta skvalmusiken med framför allt dess starkaste röst rockterrorn bli ensam dominerande i alla radiokanaler och TV med obligatorisk hjärntvätt på alla offentliga ställen genom detta allt överröstande oväsen, ett scenario som smygandes blir alltmera verkligt runtom i världen för varje dag – och varje sant musikaliskt öras yttersta mardröm – för mig personligen en alltför verklig mardröm, då jag under 35 år kroniskt plågats av grannar med ständiga granatchockskevader av rockmusik som oavlätlig audiell miljöförstörelseterror.

Hur skall man då åtgärda skvalsyndafloren av skräpkultur och oväsen? Skall man hoppas på att den amerikanska ekonomiska krisen möjligen skall leda till att roten till det onda, den hänsynslösa själviska kommersialismen, skall ruttna och äntligen ge anledning till rannsakan av eländet efter diverse katastrofer, när det är för sent efter att dessa blivit ett faktum?

I avsaknad av verkligt litterära seminarier hänvisades man i stället till ett antal intressanta politiska. De flesta av dessa handlade om det aktuella presidentvalet i USA och situationen i Kina, men det kunde även förekomma intressanta politiska nydokumentationer och undersökningar som i fallet *Ulrike Meinhof*, den ansedda chefsredaktören som hoppade av samhället och började bekriga det med alla medel –

en mycket intressant karaktärsstudie och utforskning av ämnet personlighetsförändring – varför kan en människa plötsligt bli motsatsen till sig själv? Inget entydigt svar kunde givas, utan allt man kunde göra var att dokumentera fenomenet.

Tyvärr blev *Pierre Schoris* utläggningar om den katastrofala politiska situationen i Amerika en besvikelse trots *Britt-Marie Mattssons* kompetenta ledning som intervjuare, då han talade långsamt och verkade göra sig så oklar som möjligt, fastän han framhöll vikten av klarspråk i politiken och debatten. Så som samtalet utspann sig blev tyvärr kontentan av Schoris utläggning en nostalgisk saknad av den öppenhet och klarhet i politiska frågor som rått under Olof Palmes gamla goda tider. Detta var ett långt seminarium som många somnade till, medan det korta seminariet hållet av *Erik Åsard* och *Hans Bergström*, som skrivit böcker om McCain och Hillary gärna hade fått vara längre än bara tjugo minuter. McCain är trots allt en viktig person som en av detta årets presidentkandidater med en gedigen erfarenhet bakom sig fastän tyngden av den totalt misslyckade Bushpolitiken, som han skulle överta som president, i princip gör honom lika omöjlig som Bush – ingen vågar i Amerika framhålla det självklara faktum att den amerikanska ekonomiska krisen helt och hållet är ett resultat av den från början misslyckade för att inte säga rent katastrofala Irakpolitiken, och allra minst McCain. Detta vågar Obama säga åtminstone indirekt, vilket stöter många amerikaner, som gärna vill leva kvar i sina illusioner om att *the American way of life* med ständigt slöseri och miljöförstöring är det enda sunda, vettiga och möjliga sättet att leva, medan det i själva verket är motsatsen, vilket amerikanerna har svårt för att fatta fastän de sväller upp till oformliga fettklumpar med diabetes av sina stillasittande liv mest i gasutspyende bilar.

Kina var som sagt det andra stora politiska temat, och där höll *Henning Mankell* tillsammans med författarparet *Göran Leijonhufvud* och *Agneta Engqvist* ett intressant seminarium under ledning av *Dan Israel*, deras förläggare. Mankells roman "Kinesen" belyser den kinesiska faran i form av den nya kinesiska imperialismen och kolonialismen, som bland annat inbegriper ett projekt att vid Zambesis delta vid havet inplantera tre miljoner fattiga kinesiska bönder, som bara är obehagliga i Kina. Mankell belyste, att portugiserna gjorde exakt på samma sätt när de koloniserade Afrika för 300 år sedan i sin export av de fattigaste och mest besvärliga bönderna ur moderlandet för att dessa i stället skulle få hantera negrer som slavdrivare för imperiets ekonomiska utveckling. Medan Mankells roman är fiktiv men belyser en potentiell verklighet är Engqvist-Leijonhufvuds bok "Den haltande kolossen" helt dokumentär och skriven "inifrån" Kina. Ändå menade Leijonhufvud och Engqvist att Mankell överdriver den kinesiska faran och dess kritiska situation. Med det faktum för ögonen att 300 miljoner kinesiska bönder är förfördelade, besvikna och arga och blir alltmera så samtidigt som de växer i antal, medan samtidigt den kinesiska arbetarklassen alltmer lämnas utanför Kinas ekonomiska samhällsutvecklings *boom* och välstånd och inte ens får organisera sig fackligt men fortsätter att utnyttjas med skräplöner, vars antal också växer och blir allt argare, är det snarare mera troligt att Mankell underdriver den kinesiska faran. Lägg till detta den skenande kinesiska miljöförstöringen över hela landet (enligt Stalins gamla recept, att man kan köra över naturen hur som helst utan att den påverkas – det har i princip varit en regel utan undantag att varje kommunistisk diktators förhållande till naturen utmärks av total ignorans och hänsynslöshet, med långtgående katastrofala resultat som osaneringsbara följder, i synnerhet för Ryssland och Kina,) och det faktum, att de kinesiska oroligheterna, (med i princip tio tusen fler demonstrationer och konflikter med myndigheter per år fram till 2005) inte längre förekommer i statistiken – man vågar inte längre föra den offentligt.

Ett annat hyperaktuellt ämne är den så hopplöst invecklade problematiken *Kurdistan*, som *Ingmar Karlsson* gjort ett behjärtansvärt försök att utreda närmare med tyvärr nästan enbart pessimistiska slutsatser. Kort sammanfattning av problemet: 30 miljoner kurder utan eget hemland fördelade på fyra nationer av vilka två är Irak och

Iran, världens politiskt svårast infekterade, och utan några utsikter alls att någonsin få en egen nation. Ingmar såg som kurdernas enda möjlighet att någon gång få en egen nation att eventuellt Turkiet, Irak, Iran och Syrien en dag skulle kollapsa, vilket trots deras fallfärdighet inte verkar aktuellt inom en historisk framtid. De flesta kurder bor i Turkiet (två tredjedelar och utgör en fjärdedel av Turkiets befolkning) och är där hårdast förföljda och får inte ens använda sitt eget språk offentligt. I Syrien är nästan alla kurder flyktingar från Turkiet. I Irak har de genom Kuwaitkriget 1991 fått ett visst självstyre, och här finns egentligen kurdernas enda politiska hopp, om detta självstyre kan utvecklas. Kurdernas största naturtillgångar finns i Irak, som naturligtvis staten Irak gör anspråk på fastän de finns i kurdiska områden. I Iran slutligen har ingen någon frihet och allra minst kurderna.

Ett mera personligt politiskt dilemma hamnade *Sven Hedin* i, när han fastnade i Hitlerkulten och aldrig kunde fatta att den var förfelad. *Axel Odelberg* berättade om detta under det första av alla bokmässans seminarier som jag inte somnade under. Sven Hedin var fullkomligt lysande som geograf och så perfekt som sådan som man under hans tid kunde bli och genomförde ännu i 60-årsåldern en åttaårig expedition under utforskande av öknarna i Östturkestan i ett av världens besvärligaste klimat i högt belägna öknar av eviga stormar och tunn luft och under strängaste kyla – kamelerna i Gobi överlever genom att äta snö. Icke desto mindre vandrade Sven Hedin fullständigt vilse i politiken och skrev ännu efter Hitlers död en okritiskt beundrande för att inte säga hjältedyrkande dödsruna om den fullständigt misslyckade diktatorn. Hans Hitlerdyrkan kom att så totalt befläcka hans storhet som geograf att hans namn efter andra världskriget (han dog 1952 vid 87 års ålder – han var jämnårig med Sibelius) så gott som tejs ihjäl ända fram till Axel Odelbergs insatser för att äntligen göra honom rättvisa, både som geograf och som politisk idiot.

Det andra seminariet som jag inte lyckades somna till handlade äntligen om Litteratur. Det var *Ralf Andtbacka* från Österbotten och *Peter Mickwitz* från Nyland (Helsingfors) som diskuterade den poetiska friheten i Finland jämförd med den poetiska ofriheten i Sverige, fastän rikssvenska skribenter ju skulle tyckas och synas ha en mycket större litterär frihet i Sverige med en bredare publik och med svenskan som härskande språk. Problemet är att i Sverige har de litterära strömningarna likriktats under 70- och 80-talets radikaliseringsår, så att skribenter som avhållit sig från de allmänt accepterade (politiska och estetiska) tillrättalagda strömfåror funnit sig utfrysas. I Finland har i stället pressen från det konkurrerande och härskande språket finska tvingat skribenterna till mera individualism, och då de varit så pass få och sällsynta har de desto bättre omfamnats och tagits hand om av en desto mera tacksam och kvalificerad läsekrets. I Sverige, som Henning Mankell sade, måste man skriva om våld och sex för att kunna sälja, annars kan man inte bli marknadsförd och hamnar då i de i praktiken utfrysas bakvattensvacuum, medan i Finland en poet är en poet och respekteras som sådan vad han än skriver och hur han än skriver, och ju friare han är från den allmänt accepterade strömmen (som bara döda fiskar flyter med), desto bättre. Det är som ett syndrom: är man ovanlig i Sverige sätts man på undantag och skrotas helst som mest till besvär för sin olönsamhet, medan det i Finland är tvärtom: ju ovanligare, desto bättre, då finlandssvenskarna i sig redan är så ovanliga. Seminariet leddes av skåningen *Jonas Ellerström*, som med sin kontrasterande skånska mycket riktigt påpekade, att fastän de olika svenska dialekterna låter så extremt olika (som exempelvis skånska jämförd med finlandssvenska) kan man inte finna någon skillnad i det skrivna ordet, särskilt inte när det gäller poesi.

Succé för poeterna på Henriksberg

Femton poeter var väntade, men nitton kom. Trots oväsendet var atmosfären och stämningen den bästa tänkbara, och flera vågade gå fram och ge prov på sina alster,

även om de flesta förblev försiktiga och avvaktade. Tyvärr var akustiken den sämsta tänkbara, så att man måste höja rösten rejält för att höras över huvud taget. Ändå måste detta initiativ och poeternas premiär på Henriksberg betecknas som en framgång som manar till efterföljd – det är bestämt att vi ska fortsätta träffas där den första fredagen i varje månad, så nästa gång blir 7 november. Detta är ett utmärkt komplement till de redan tidigare etablerade och uppskattade poetträffarna på det gamla kaféet vid Lindholmen, som ej lär avmattas för att göteborgspoeternas livaktighet och verksamhet plötsligt så lysande har fördubblats...

Shakespearedebatten (102): Spekulationerna kring drottningens jungfrudom

Medan vissa oxfordianer (om inte nästan alla) inte bara hävdar anspråk på att Oxford inte bara skrev Shakespeare utan även Marlowe, Webster, Burton och Cervantes utom att han dessutom var drottning Elisabets älskare och fader till Essex, så hävdar vissa baconianer (om inte nästan alla) att Bacon inte bara var den verkliga författaren till Shakespeare, Webster, Burton och Cervantes utan även son till drottning Elisabet och åtminstone halv- (om inte hel)bror till Essex och att fadern var Dudley. Samtidigt hävdar vissa marlovianer att Marlowe var oäkta son till drottning Elisabet genom hennes styvmoder Catherine Parrs lillebror William Parr, en beryktad hovman, mycket populär bland drottningens hovdamer och högt i gunst hos drottning Elisabet så länge han levde, som hade nära kontakt med landsflyktiga hugenotter i Canterbury, bland vilka han på drottningens anmodan skulle ha placerat hennes bastard Marlowe i trygga händer hos hugenottskan Catherine Marlowe, gift med en skomakare.

Alla dessa historier skulle alltså ha det gemensamt, att jungfrudrottningens jungfrudom skulle vara bragt i tvivelsmål. Detta kräver en utredning. En sådan är svår att bedriva 400 år efter drottningens frånfälle. Icke desto mindre har experter i århundraden försökt utreda saken, och slutligen har de nått en gemensam slutsats, som alla kan vidimera: att det är omöjligt att avgöra huruvida drottningen var jungfru eller inte.

Ett argument i sammanhanget kommer från självaste Giordano Bruno, som förfäktade, att drottningen inte kunde föda barn då hon var impotent genom en fysisk defekt. Hur han kunde veta det så säkert vet man inte.

Vem som än skrev John Webster, så är dock en av hans historier intressant i skenet av forskningen kring jungfrudrottningens etablerade men betvivlade oskuld. I "Hertiginnan av Amalfi" (numera tillgänglig i svensk översättning, <http://www.fritenkaren.se/Hedersmord.pdf>) lyckas hertiginnan hemligen föda tre barn fastän hon svartsjukt bevakas av sina båda snikna bröder, som är beredda att vidta alla medel för att hindra henne från att gifta om sig och få barn, då de ensamma vill ärva henne. Inte ens till slut när de äntligen får reda på att hon har tre bastarder lyckas de luska ut vem hennes okände man är, fastän han vandrar omkring framför näsorna på dem. Man vet inte säkert hur mycket av denna intrig som är hämtat från verkligheten, men i princip är alla huvudpersonerna i "Den vita djävulen" och "Hertiginnan av Amalfi" historiskt riktiga. Hertiginnan Giovanna av Aragonien var sondotter till kung Ferdinand I av Neapel, hennes förste man var markisen av Amalfi, och hennes andre man var mycket riktigt Antonio di Bologna, som han även heter i pjäsen. Det dramatiska skeendet i pjäsen inträffade omkring 1510 med tio års omkrets före och efter.

Sammanlunda är intrigen i "Den vita djävulen" häpnadsväckande verklighetstrogen, fast diktaren har samlat olika episoder ur hertigen Orsinis äventyrliga liv kring det sista skeendet, den mycket romantiska förbindelsen med Vittoria Accoramboni, som han ställt i centrum. Vittoria och Orsini dog 1585, hertigens personlighet i pjäsen stämmer väl överens med verkligheten, han förde ett mycket

äventyrligt liv, bekämpade turkarna både vid Malta och Lepanto, hans första äktenskap med Isabella, syster till hertig Francesco de' Medici av Florens, ingicks 1560, hon mördades 1576 men efter att hon varit honom otrogen (vilket pjäsen uraktlåter att belysa) med en viss Troilo, som också mördades, medan påven Paul IV förekom tidigare under 1550-talet, som dock hertigen mycket riktigt hade kontroverser med. Alla huvudpersonerna i denna pjäs återges psykologiskt porträttnligt ur verkligheten. Till och med den detaljen stämmer, att hon dog tillsammans med sin bror Flaminio, som dock är alltför marloviansk till karaktären för att inte göra den misstanken befogad att han gjorts sådan för att man inte vet hurdan han var i verkligheten – han är för marloviansk för att inte vara konstruerad.

I sin stora analys av Shakespeares sonetter ur marloviansk synvinkel, där hon får alla bitar att passa exakt, påvisar A.D. Wraight kopplingen mellan Marlowe och familjen Orsini som en självklarhet. Tyvärr är den hertigliga familjen Orsinis arkiv i Italien spritt för alla världens vindar, varför man inte kan forska däri som i Anthony Bacons arkiv i Lambeth. Den yngre hertigen Orsini var i London nyåret 1601, till vars ära man uppförde "Trettondagsafton", där han själv är med i pjäsen som hertig Orsino. Han var en ärad gäst hos drottning Elisabet. Inga andra kopplingar till Orsini (från Shakespeare, Bacon, Oxford, Derby eller någon annan utom drottningen och Marlowe) har påvisats.

För att återgå till jungfrudrottningens omdiskuterade jungfrulighet: naturligtvis kan den möjligheten att hon kan ha fött barn i lönnedom inte uteslutas, ehuru med tanke på hennes höga etablerade och offentliga ställning just som jungfru och ingenting annat gör denna möjlighet föga trolig.

Forskningen fortsätter i vanlig ordning.

Min vän Ahasverus, del 82 : Kejsar Tiberius.

Kejsar Tiberius var ett gammalt skrälle när jag fick träffa honom. Jag blev personligen kallad till honom, ty genom sina suspekta kontakter med kaldéer och spåmän och icke kvalificerade astrologer hade han hört om astrologen som haft med Lukas läkaren, Jesus från Nasaret och den olycklige Pontius Pilatus att göra i dennes fiasko i rättsprocessen mot sagde profet från Nasaret. Jag var inte det minsta rädd för honom fastän Sejanus blodiga bana just höll på att krönas med inte bara hans avrättning utan allas som haft med denne man att göra. Tacitus beskrev det hela mycket väl i sina Annalers femte bok, och mycket information fick han därtill av mig, men på grund av hans alltför inträngande och skarpsinniga analys av fallet Jesus från Nasaret så kom denna del av hans Annaler helt enkelt att fuskas bort: redan på Medeltiden existerade den inte mera.

Som sagt var, kejsar Tiberius var i ett anskrämligt tillstånd. Tunn och bräcklig som skelettet av ett vitt och dött lutande träd, gul som vax och med variga ögon fyllde han en från topp till tå med enbart vämjelse som var svår att behärska.

"Var hälsad, judiske astrolog," sade han medan han mödosamt satte sig, "och välkommen till Capri. Hur finner du denna plats?"

"En enslig ort för en enslig människa."

"Huvudet på spiken. Jag trivs här för att jag här får vara ensam med mina tankar och drömmar, som är det enda som inte makten helt har fördärvat hos mig eller berövat mig. Jag älskar livet fortfarande trots allt, trots min familj, trots min moder, trots Sejanus och trots det romerska helvetet. Och jag vill inte skiljas från livet så länge jag ännu får älska det."

"Men ni älskar det på ett högst eget sätt."

"Ni menar mina små nakna gossar och flickor? Ödet satte mig i den ställningen att det blev min uppgift att realisera drömmar. Det romerska imperiet är den realiserade drömmen om universalmonarkin, men hur bitter och äcklig och ful är ej den drömmen i

verkligheten? Kärleken är en dröm som så fort den förverkligas även blir äcklig och vidrig. Ödet gav mig medel att förverkliga mina drömmar. Det medlet heter makt. Drömmarna är vackra endast i sig, och därför är all makt av ondo.

Men det var ej för att ha någon att komma med självutgjutelser inför som jag kallade dig hit. Du lär vara god vän med Lukas läkaren."

"Jag känner honom flyktigt."

"Är det riktigt att han har hängt sig åt en ny judisk sekt?"

"Han medföljer Paulus från Tarsis på dennes missionsresor då han predikar om Jesus från Nasaret."

"Även det namnet har jag hört förut. Jag menar Jesus från Nasaret. Jag fick en gång den uppenbarelsen i en dröm, att en judisk profet som hette Jesus från Nasaret kunde lösa alla mina problem och driva ut mina onda andar. Redan följande dag lät jag sända det meddelandet till min ståthållare i Judéen Pontius Pilatus, att om det fanns en sådan profet där och om Pontius fick nys om honom, så skulle den mannen skickas till mig. Jag fick svar från Pontius Pilatus efter några månader. Han svarade snopet att mannen jag frågade efter just hade avrättats. Då förlorade jag förtroendet för Pontius Pilatus. Inte långt därefter vållade han mycket bråk i Jerusalem med för hårda sanktioner mot folket. Jag kallade hem honom, och han var då redan en färdig man: han hade inte mått bra på årtal. Han dväljs nu i frivillig landsflykt någonstans i Alperna. Hans fru lever här i Rom och talar bara illa om honom.

Även Lukas kände jag väl. Han kom hit en gång och gav mig ordinationer och förnuftiga råd som faktiskt hjälpte mig, vilket ingen annan läkares gjorde, och hade jag följt dem hade jag nu inte sett ut så här. Men jag älskar, herr Verus. Jag har älskat ihjäl mig så länge jag har levat, men därför har jag levat så länge.

Så denne kultiverade och sansade grekiske läkare har blivit religiös fanatiker. Det förvånar mig. Är han mycket förändrad?"

"Nej, men han är mera ensidig. Förr tvivlade han på allt, som alla förnuftiga personer gör, men nu förnekar han allt, som alla galningar gör. Ty den tro han nu har skaffat sig utesluter alla andra och särskilt den judiska och den romerska."

"En farlig sjukdom, det där – fanatism. Alla fysiska sjukdomar är bättre än den. Hellre spetälska och syfilis i kombination än kristendom och fromleri, som sätter sig på hjärnan och icke kan botas på något annat sätt än genom självmord. Nå, vad anser du om denna nya judiska religion i förhållande till Rom?"

"Uppriktigt sagt har Rom inte en chans emot den, ty hur svag och ensidig kristendomen än är så är det ihjälkorrumpade Rom ännu svagare. Någon har sagt, att en stat är lika korrumpad som den har lagar. Ingen stat har någonsin haft så mycket lagar som Rom. Och när lagen sätts över förnuftet, vilket sker i alla justitiemord, som ständigt blir allt oftare förekommande här i Rom, så är staten redan satt i rörelse som en lavin i en utförsbacke."

"Du har rätt. Rom dömdes till undergång när Augustus, därtill manad av min moder, gjorde sig till enväldshärskare för evigt. Han gjorde det inte utan skrupler, och han anade kanske att det med tiden skulle innebära slutet för Rom, men kärleken till Livia besegrade hans förnuft. Mot slutet funderade han allvarligt på att låta makten efter honom tillfalla Germanicus, och visserligen var Germanicus bättre än jag, men om Germanicus hade blivit kejsare hade Rom blivit republik igen. Ty Germanicus liksom sin bror Claudius var båda hemliga republikaner. Och det kunde inte min kära moder Livia tillåta. Hon ansatte Augustus så hårt så att han böjde sig för bekvämligheten och lät mig, den sämste, bli kejsare. Därmed blev Livia Roms diktator, ty hon regerade mig ännu bättre än hon regerade Augustus.

Germanicus var den enda hon någonsin fruktade, ty Germanicus var god. För att trygga min ställning och mina ättlingars övertalade hon mig att ta livet av Germanicus. Jag gjorde det och ingen annan. Mellanhänderna var legio, men nystanet sattes i ordning av min mor som gav det i mina händer. Och vad förmår man mot sin mor?"

Vilken son som helst kan sätta sig upp mot sin fader men aldrig mot sin moder. Naturen är sådan.

Och efter Germanicus' död kvittade det mig lika. Jag var redan vanärad och fördärvad för livet genom bruket av makten, så ingenting hindrade att missbruket därav blev värre. Och när min moder äntligen var död var det för sent att vända tillbaka.

Så då skall alltså detta magnifika världsimperium, uppbyggt genom Scipionernas och Cato-ättens beslutsamhet, Ciceros och Caesars intelligens, Vergilius' och Horatius' formfulländning, komma på fall genom ett gäng löst och fattigt folk från fattigaste Orienten? Några flummare skall tillintetgöra den romerska universalmonarkin? Det låter spännande. Så skådespelslystna som romarna är skall ett sådant skådespel bli så spännande att alla romare omedelbart blir kristna. Och så blir det en ny kristen världsordning och världsmonarki, och så blir den sista villan värre än den första. Så blir det. Det nuvarande Rom förgås i slapphet och bekvämlighet och ruttnar bort för att ge plats åt något värre. Som du ser: jag har inga illusioner."

Och han log. Det var ett snett och trött gubbeleende som mera uttryckte löje än glädje. Snarare än ett leende var det den första ansatsen till det eviga dödskallegripen.

Om ljudterrorism

"I lördags riggades en scen upp vid min stadsdels folkskola för offentligt oväsen hela eftermiddagen i form av skrik och vrål och dunka-dunk in absurdum, vilket omöjliggjorde varje annan aktivitet i närheten, då med sådan ljudterror i öronen det varken går att arbeta, då all koncentration förstörs, eller vila, då det inte går att koppla av, då stängda fönster inte hjälper, och då oväsens vibrationer bara gör en förbannad hela tiden.

Vad man inte kan fatta är hur folk kan tycka om sådant, hur det kan dra publik som inte får ont i öronen, hur folk kan kalla orent oväsen förstärkt med dundervolym för musik när inte en ton är ren, och hur de fullkomligt kan ignorera, köra över och inte visa någon hänsyn till alla som lider av detta, inte bara folk som bor i området utan även katter och hundar.

Man kan snart sagt inte gå in på ett enda offentligt ställe mera utan att bli utsatt för terrorhjärntvätt genom övervolymiserad skvalmusik, som tvingar en att skrika om man vill föra ett samtal. Det finns ju numera lagstiftning mot miljöförstöring. När skall det äntligen komma lagstiftning mot den audiella miljöförstöring, som på offentliga platser hjärntvättar folk mot deras vilja med ensidigt aggressiva ljudterrorvolymerna utan någon musikalisk halt alls och som bara måste göra envar förbannad som sålunda tvångsmatas med oväsensdiarréer mera psykiskt ohälsosamma än vad skräpmat är för hälsan?

'martyr för rockterrorn'

(Vänligen iakttag min anonymitet för säkerhets skull för undvikande av repressalier.)"

(*Göteborgs-Posten* vågade inte publicera denna insändare, varför *Fritänkaren* fick göra det i stället.)

Georg Philipp Telemanns tre fatala damer

Den första var hans moder, som gjorde vad som helst för att hindra honom från att bli musiker. Han hade den stora oturen att förlora sin far vid fyra års ålder, varför hans moder blev allenarådande över hans liv, hon såg det som en dödlig fara för hans karriär att han var så musikaliskt begåvad. När musikstudier inte kunde undvikas vid hans skola skickade hon därför bort honom till en avlägsen internatskola med en mycket sträng lärare, som mest bara skolade honom i matematik. Därigenom blev han fullkomligt matematiskt perfekt som musiker.

Det kröp ju fram vart han än kom att han var musikaliskt skicklig, varför han alltid fick uppdrag i vilka sammanhang han än försökte dölja sina musikaliska talanger. För att behaga sin mor beslöt han rentav att skrota musiken helt och hållet vid tjugo års ålder, men det lyckades inte. Den krävde honom och hans liv.

Hans första fru hade oturen att dö i deras första barnsäng. Det var ju inte hennes fel utan bara en rent mänsklig katastrof. Han hade då redan etablerat sig som professionell musiker på heltid men vänstrade alltid med litteraturen samtidigt – hans litterära alster, främst musikteoretiska, svällde upp till en imponerande produktion med tiden, och han hjälpte flera yngre poeter och författare fram i livet, främst Klopstock. Men berömdast blev han som sin tids utan jämförelse flitigaste musiker och kompositör – han kunde spela i stort sett alla instrument och komponerade mer än Bach och Händel tillsammans. Under hela sin livstid var han internationellt vida mera ryktbar än både Bach och Händel.

Hans andra hustru, Maria Catharina, födde honom nio barn, men inte ett enda av hans tio barn blev musiker. Med tiden blev hon tämligen vidlyftig, redan när han stod på höjden av sin karriär och ryktbarhet som den tidens berömdaste hamburgare bedrog hon honom med en svensk dragon, men ännu värre var att hon ruinerade honom ekonomiskt – hon ådrog sig så svåra spelskulder, att han inte ens med sin mycket betydande lön (lika stor som ett statsmannaråds) kunde klara av dem, utan ett särskilt kollegium måste konstitueras för att hjälpa honom med denna högst oförtjänta börda. Hon lämnade honom 1736, när han var 55, och slutade sina dagar i ett kloster 40 år senare. Vad hon gjorde där emellan vet man inte.

Ännu vid 80-årsåldern var han fullt aktiv som musiker, kompositör, litteratör och musikdirektör för Hamburgs fem viktigaste kyrkor, och han förblev helt klar i hjärnan ända till sin död vid 86 års ålder 1767, liksom Bach utan att någonsin ha varit utanför sitt hemland.

Hur kommer det sig då att Bach och Händel båda blivit så mycket mera uppskattade efter hans död medan han själv deklasserats och nästan glömts? Problemet är kvantiteten. Telemann hade den populistiska inställningen att avstå från att göra svår musik för att den i stället skulle kunna spelas och spridas så mycket mer överallt. Hans inställning kan alltså sägas ha varit motsatsen till Beethovens, för vilken musiken fick vara hur svår som helst bara den var musikaliskt fullvärdig. I stället för att vara nyskapande följde han modet, och under sin livstid ansågs han ständigt som den främsta mästaren inom de rådande musikmakerna: han vann sig om att vara motsatsen till tidlös. Hans musik håller hög standard, den är alltid harmoniskt och matematiskt perfekt men jämntjock och slätstruken och fullkomligt odramatisk – det händer inget i den. Det är mycket kvantitet där kvaliteten hela tiden är exakt den samma. Han var vad Mozart brukade kalla "*en mekanikus*".

Vad man inte kan fränkänna honom är dock hans oerhörda inflytande på hela sin tid. Han stod både Bach och Händel nära och samarbetade med dem, (fastän de två aldrig fick träffa varandra,) och blev gudfar åt Carl Philipp Emmanuel Bach, den store Bachs berömdaste son, som efterträdde Telemann i hans Hamburgerbefattning. Han förblev allmänt uppskattad och spelad under hela 1700-talet, och det var först i och med

romantiken man började tröttna på honom och finna honom enahanda för att i stället på allvar upptäcka Bach och återupptäcka Händels ytterst raffinerade operor.

Idag är Georg Philipp Telemann föga mer än ett namn. Han spelas ibland, men det går förbi, och man kommer aldrig ihåg ett enda tema eller melodi från något av hans mer än 3000 prov på kvalificerad kvantitetsmusik.

Några filmer

François Ozons sprudlande originella och spirituella thriller "8 kvinnor" (med bara kvinnor i rollerna – och vilka kvinnor!) förtjänar en rangplats i modern fransk film i sin ytterst underfundiga uppläggning – den enda manliga rollen i hela filmen är mordoffret, som ligger till sängs på mage med en kniv i ryggen och vars ansikte man aldrig får se. Handlingen är tämligen omväxlande och förvirrande men varvas underhållande med plötsliga dans- och sångnummer, ungefär som i Dennis Potters numera klassiska "The Singing Detective" och "Pennies from Heaven" med samma ytterst stimulerande och positiva resultat. Priset bland alla damrollerna, trots Isabelle Hupperts och Catherine Deneuve's paranta uppenbarelser och suveräna rolltolkningar, tas dock av Danielle Darrieux, som till en början sitter i rullstol men plötsligt reser sig för att ta över hela handlingen och stå för den sista betagande sången. Musiken är inte i klass med Michel Legrands bästa men i alla fall i den riktningen.

TV6 bjuder ibland på mycket udda filmer som knappast märks i programbladen och ännu mindre i regel recenseras, varför det kan vara värt att hålla koll på vad som egentligen visas där. Bland de udda numren märks "The Punisher", en blodig hämndhistoria där huvudpersonen får hela sin familj utplånad och därför tar en desto gruvligare hämnd på mördaren och hela hans klan. Vad som är värt att uppmärksammas i denna groteska vendettafilm är John Travolta i rollen som skurken, vilken roll han gör alldeles mästertligt – vi har aldrig sett honom bättre. Han genomför denna ytterst vidriga roll med lika suverän konsekvens som en Charles Laughton hade gjort och får den belöning själv, att hans dödscen blir någonting av den mest praktfulla död som iscensatts på film – lång och utdragen och smärtsam medan publiken måste jubla åt den sublimes rättvisan och den utomordentliga praktiken i sceneriet.

Desto mindre bör man säga om den ännu mera udda skräckfilmen "Hostel" om några unga blåögda amerikaner som hamnar på ett vandrarhem i ett tysktalande alpland och där blir förförda av några öststatsfnask, och så går det som det går – ständigt *from bad to worse*, rena mardrömmen, där dock den ena av gossarna slutligen lyckas överleva och ta en gruvlig hämnd på den ansvarige plågoanden, en Kafkahistoria där allting ständigt går för långt och över styr. Filmen har blivit kult just för det extrema i alla överdrifternas förfärliga absurditet.

En annan sådan udda film var flyg-science-fiction-filmen "Stealth" om ett misslyckat extremt experiment inom det amerikanska flygvapnet – ett robotplan konstrueras av extremt avancerad teknisk standard, som kan styras och flygas och användas i krig utan pilot. Vad som går snett är att planet träffas av blixten varpå dess dator får en knäpp och en egen personlighet, som sedan gör hur den vill – en historia tydligt påverkad av *Hal* i "2001" för 40 år sedan. Actiontempot är ständigt skenande genom hela filmen, otroliga flygstrider varvas med kärlekspathos och gastkramande markstrider samt naturligtvis militär korruption med obligatorisk undanröjning av bevis som går snett, så att de tilltänkta offren i stället blir gruvliga hämnare, och så vidare. Men allt slutar väl, då det galna självsvådiga datorplanet till slut går en ärorik förintelse till mötes – utan att dess blixtslagdrabbade dator behöver tappa ansiktet.

Mera prövande var "Proof of Life" om David Morse som blir kidnappad i Colombia/Peru (filmen är gjord i båda länderna) varpå hans hustru Meg Ryan till varje pris vill få honom fri och engagerar Russell Crowe (vem annars?) till att fritaga honom,

varpå hon naturligtvis bedrar sin man med denne betydligt mera sansade förhandlare, som naturligtvis lyckas klara ut hela härvan med den äran – annars vore han inte Russell Crowe. Som publik hade man gärna låtit David Morse vara kvar och ruttna i djungeln.

Mera intressant var då Steven Soderberghs *"The Limey"* om engelsmannen som kommer till Los Angeles för att utreda hur hans dotter fått plikta med livet i händerna på kriminella skummissar, där den främste är självaste Peter Fonda. Till saken hör, att Terence Stamp (som spelar den gamle härjade engelsmannen) suttit åtta år i fängelse och är lika kriminell som dem han får att göra med. Naturligtvis blir det många lik på vägen, men han får veta sanningen till slut, som drabbar honom djupare i hjärtat än om det hade varit ett vanligt mord och inte en olyckshändelse genom fatala omständigheter – en psykologiskt mycket intressant historia med innerliga undertoner och inte alls någon vanlig kriminalfilm.

I bedrövlige laget var dock den åldrande Jack Nicholson som pensionerad polis som tar på sig en brottsutredning för mycket och går under mänskligt på köpet i den intressanta men bittra *"The Pledge"*, som måste väcka en hel del invändningar mot manuset trots dess intressanta natur. Historien är intressant men kryddad med en del ingredienser som bara inte stämmer och görs mera bedrövlige än vad som är logiskt och trovärdigt. Stackars Jack hade inte behövt förlora sin vackra väninna och hennes dotter på det sättet, och modern hade inte behövt skrota honom och det utan att ens be honom om en förklaring. Skyldig till regin var den alltid lika bedrövlige Sean Penn, medan den litterära förlagan har som författare ingen mindre än Friedrich Dürrenmatt.

"Arkiv X" började försiktigt men väckte småningom allt större uppmärksamhet under 90-talet med sin mycket expressionistiska science fiction som ibland rentav kunde vara oföreglömligt realistisk, varpå serien urartade till en sådan succé, att man till slut beslöt att göra en film av det. Seriens svaghet var att med åren allt mera fixera sig vid långsökta UFO-spekulationer. Även långfilmen handlar delvis om UFO men inte så att det blir störande tendentiöst. Emellertid är filmen mindre lyckad än TV-serien, kanske just genom att det lilla formatet kunde förhöja den gastkramande intensiteten i kammarformat och understryka expressionismen med små medel, medan i det stora filmformatet konstgjordheten blir för grotesk. Ett särmärke för "Arkiv X"-serien var, att de båda agenterna David Duchovny och Gillian Anderson (båda ypperliga skådespelare) samarbetar ytterst nära varandra genom ett helt decennium men utan att någonsin komma varandra nära. Först i långfilmen verkar de äntligen komma fram till sin första kyss, som saboteras av att Gillian just då blir fatalt stungen av ett bi, och därmed är hon färdig. Skall vi behöva vänta tio år till för nästa kysstillfälle? Den nya filmen, som kom i år, lär dock ha gjort fiasko.

Det är också besynnerligt, att alla UFO-filmer (nästan undantag) presenterar utomjordingar som gröna gubbar. Varför måste de alltid vara gröna? Den frågan har aldrig besvarats. Detta är ett av många löjeväckande element som tyvärr drar ner science fiction-genren (i synnerhet på film) till en fjantig nivå. Bäst har UFO-filmer varit som aldrig visat hur utomjordingarna och deras farkoster egentligen sett ut – detta vet man ju faktiskt inte säkert, hur verklig en incident som *Roswell*-krisen (20 miljoner träffar på nätet) än må ha varit. Ämnet förblir aktuellt, och det finns all anledning att diskutera det närmare i *Fritänkaren* framöver.

Periodens bästa film var dock den lysande satiren *"Lord of War"* om den amerikanska vapenhandeln. Ukrainaren Nicolas Cage säljer vilka vapen som helst till vilka diktaturer som helst och skyller på att han inte säljer mer vapen på ett år än vad USA:s president gör på en dag. Han förföljs outröttligen av Ethan Hawke som smuggelpolisen som aldrig ger upp men aldrig kan få fast honom, medan offret blir familjen och hans yngre bror, mästerligt spelad av Jared Leto, som motvilligt låtit sig övertalas att delta i rulljangsen. Manuset är lysande i sin konsekventa högt uppskrivade snillrikhet och svarta humor, som om bara skämt och leenden kunde göra denna

ohyggliga globala korruption genom våld uthärdlig att uppmärksamma. Nicolas Cage inleder filmen med att rakt fram till publiken säga, att en av tolv människor på jorden är beväpnad – vapenleverantörernas enda problem är att beväpna även de övriga elva. Andrew Niccol, född 1964 på Nya Zeeland, huvudsakligen verksam i England, regisserade och arbetar för närvarande på filmprojektet "Du sköna nya värld" för år 2011.

Slutligen måste restaurationen av filmatiseringen av Sven Stolpes klassiska roman "I dödens väntrum" kommenteras. Hasse Ekman stod för regin och huvudrollen i denna mycket ambitiösa satsning 1946 och med Viveca Lindfors som allra vackrast som den döende medpatienten på det schweiziska sanatoriet till ackompanjemang av Lille Bror Söderlundhs alltid lika finstämda och finkänsliga musik, medan dock föreställningen stjäls av den alltid lika överlägsne Stig Järrel, som här är ett fyllor från Hangö, och som mot alla odds är den som överlever. Han måste ha varit en av Sveriges mest lysande karaktärsskådespelare genom tiderna – personligen har jag aldrig sett någon som kunnat mäta sig med honom.

Vad man än må tycka om Hasse Ekman som snobb och dandy som alltid gör sig överlägsen i sina filmroller, så gjorde han även en och annan seriös film, främst "Flicka med hyacinter", denna och några till, och hans lysande hantverksskicklighet som komedimästare i en film som "Ratataa" får heller aldrig glömmas, utom att han berikade vårt film- och teaterliv med en hel skara av lika begåvade barn, främst Gösta Ekman d.y. Naturligtvis går farfadern, den store Gösta Ekman, igen i dem alla.

Tage Ellinger och Filippinerna

Hans underbara bok heter "Solen går ner i öst" och är en kärleksförklaring till det Filippinerna som han levde och arbetade i 1950-59 som zoologie professor i Manila, varunder han lärde känna hela landet och särskilt dess folk ingående, vilket han skildrar enkelt och rättframt i sin bedårande bok utsmyckad med talrika bilder mest av alla de vackra människor han kände. Genomgående framhåller han deras ovärderliga ursprungliga kultur medan han går hårt men rättvist åt västerlandets inskränkta och fördömande materialism och självgodhet som i sin 'civilisations-kolonialism' faktiskt fördärvat större delen av världen. Han är därmed befryndad med Eric Lundqvist, svensken som skrev så många böcker om sitt älskade Indonesien (bl.a. "Ingen tobak, inget halleluja" och "Vildarna finns i väst"), så att de mer än vidimerar varandra i erkännandet av all mänsklig ursprunglighets ovärderlighet särskilt i dess vildaste tillstånd och i fördömandet av all 'civiliserad' konstgjordhet – båda genomskådar klart hur denna i sin 'tvångsspridning' och 'våldsmisionering' mest bara åstadkommit elände, undergång och död.

Kalender, oktober-november 2008

- 1 Lawrence Harvey 80 år (från "The Manchurian Candidate" bl.a.)
Richard Harris skulle ha fyllt 75.
T-forden 100 år.
90 år sedan Damaskus fall för Lawrence av Arabien.
- 2 Teleskopet 400 år, uppfunnet av holländaren Hans Lippershey.
- 5 Joshua Logan 100 år ("South Pacific", "Camelot" och "Paint Your Wagon" bl.a.)
Bulgarien firar 100 år av självständighet (från Turkiet).
- 6 80 år sedan Chang Kai Shek blev Kinas laglige president.
- 7 100 år sedan Kreta revolterade mot Turkiet och anslöt sig till Grekland.
- 9 Jacques Tati 100 år.
50 år sedan påven Pius XII:s frånfälle, "den siste riktige påven".

- 11 Ennio Morricone 80 år.
- 12 'Hundkojan' (Mini-Morris) 60 år.
- 14 Roger Moore 80 år.
- 15 Evangelista Torricelli, barometerns uppfinnare (1643) 400 år.
- 16 Eugene O'Neill 120 år.
- 17 Rita Hayworth 90 år.
- 21 Alfred Nobel 175 år.
- 22 Derek Jacobi 70 år.
Catherine Deneuve 65 år.
- 25 Georges Bizet 170 år.
- 27 Theodore Roosevelt 150 år, dynamisk president.
- 29 Richard Dreyfuss 60 år.
- 31 Pacemakern 50 år, introducerad av Åke Senning i Stockholm.

November

- 3 John Barry 75 år, utmärkt filmmusikkompositör, främst till James Bond-filmer.
- 6 P.J.Proby 70 år (om någon minns honom).
- 10 François Couperin 340 år, dubbelt så gammal som Bizet.
- 11 René Clair 110 år.
90 år sedan 'armistice day', freden efter första världskriget.
- 14 Joseph McCarthy 100 år, osalig i åminnelse, förstörde mångas liv.
Kronprins Charles 60 år.
- 15 50-årsminnet av Tyrone Power.
- 18 Musse Pigg 80 år.
- 19 180 år sedan Franz Schuberts död, kanske det största musikgeniet genom tiderna.
- 20 Alistair Cooke 100 år, legendarisk journalist.
- 22 Thomas Cooke 200 år, den första reseagenten.
45 år sedan mordet på John F. Kennedy.
- 30 Andrea Palladio 500 år, sin tids främsta arkitekt.

Resan hem, del 6: Det athenska perspektivet (forts.)

Som rumskamrat hade jag en trevlig ung man från Bali, en mörkhyad indones, som redan verkat i Athen i ett och ett halvt år. Han tyckte inte om de europeiska vintrarna och hade aldrig lyckats vänja sig vid det hårda tempot i Athen, där de flesta människor verkade utslagna och utbrända.

Min andra rumskamrat var en lika trevlig och ung japan. Den tredje var en katastrof: en snarkare av grandiosa proportioner, då han drog sina timmerstockar som en trumpet, så att det lät som om han snöt sig kraftigt hela tiden. Det var dessutom djup resonans i hans basunblåsningar, och akustiken i rummet var god. Ingen av oss tre, asiaterna och jag, kunde sova under hans nattliga sömngångarvirtuositet, så det var skönt att lämna Athen följande morgon.

Jag hade fått kontakt med Paolo i Lucca och var välkommen dit, och Rasmus väntade i Milano, så mitt återstående program var fullt. Vädret var dessutom inte det bästa i Grekland, regn och snö hade utlovats, och Athens temperatur var elva grader som högst. Även om jag hade haft en funktionsduglig kamera med mig hade jag inte kunnat ta många bilder.

Mitt nästan enda utbyte med Grekland hade alltså denna gång varit min samvaro med doktor Sandy. Den viktigaste delen av vår konversation har jag redan återgivit, han intresserade sig också som vanligt för min hälsa och ville veta allt om min yogaterapi att dagligen stå på huvudet, vilket i väsentlig grad förändrat hela mitt liv till det bättre, om dock min huvudvärk sedan två år inte helt lämnade mig i fred ännu, varför han ändå tillrådde en undersökning, då dessa migränattacker faktiskt var fokuserade kring en och samma punkt, medan vi naturligtvis även diskuterade litteratur. Jag läste som bäst den nya engelska klassikern "Beach" av Alex Garland från 1996, en aktuell djuplodning i hippiekulturens moderna manifestationer, som aktualiserats genom den amerikanska filmen med Leonardo di Caprio, och han hade mycket att

säga därom, då han under årens lopp hade sett många hippies, vagabonder, utslagna och verklighetsflyktingar passera i Grekland.

”Dessa kollektiv tar aldrig slut, och hela konceptet är tidlöst och tar aldrig slut. Men alla dessa hippies och ungdomar på jakt efter alternativ begår ett misstag i att söka dem bortom sin egen värld. Verklighetsflykt är alltid ett misstag och självbedrägeri. Man kan inte fly från verkligheten. Den finns alltid där och lämnar en aldrig i fred. Men alla dessa idealistiska kollektiv av grön ungdom, religiösa meditationsoaser, militanta veganer och kommunexperiment begår ett misstag i att tro att bara sådant kan finnas och genomföras någon annanstans än hemma. Vi kan alla skapa vår egen paradisiär värld av gemenskap hemma där vi bor, det finns alltid likasinnade inom närmaste tänkbara räckhåll, och vi behöver inte alls söka lösningar i Kambodja, Bali, Nepal eller Ladakh. Det är onödigt att gå över ån efter vatten. Inget samhälle idag utesluter dig för att du vill gå en egen eller bättre väg än samhället. Sådana samhällen som gör det, alltså diktaturer, har redan sina dagar räknade. Man kan sopa mera rent framför sin egen dörr än någon annanstans.”

Jag kunde bara hålla med om denna truism och gav honom min dikt om hemlängtan (på engelska):

Hemmets varma ljuva härd
där allt fungerar och man har sitt eget,
där man slipper bråk och kiv
och själv kan härja som man vill
med arbete långt in på natten
är ändå det bästa som man har i världen
mera värt än guld och alla världens rikedomar
där man har sin odling och sin kreativitet
och därmed kan få fram sin kärlek
och det enda värdefulla livet äger.
Låt varenda resa som jag nånsin gör
blott vara en beständig resa hem,
det enda mål i livet värt att resa för,
det enda man har alltid kvar,
det trognaste välkommandet av alla
och det enda man egentligen blott reser till.

(I nästa nummer: *Från Athen till Lucca.*)

Kanonresan, del 10: Sikkim som bäst.

Promenaden mellan Mangan och Singhik i norra Sikkim är väl en av de vackraste man kan göra i Indien, om vädret är klart och man får uppleva Kanjenjunga utan molnslöjor. Man kan knappast komma närmare hennes skönhet. Man kan inte ta på den, men det känns som om man kunde hoppa över dit, som över ett dike, de djupa floddalar på tusen meter eller mer, som är allt som skiljer. Kanjenjunga är vackrast på lämpligt avstånd från Darjeeling, men mellan Mangan och Singhik har man möjlighet att komma hennes skönhet riktigt nära, om bara vädret tillåter. För första gången på nio år var mig denna gång vädret nådigt, och det var bara att njuta och fotografera – i ett.

Som vanligt var det dock svårare att ta sig från Mangan än till. Jag anvisades en jeep och väntade lydigt en timme i den tills den fylldes. Då ombads jag lämna den för att ta en annan jeep. Naturligtvis var det orättvist och onödigt, men de ville bara att jag skulle färdas bekvämt. Trängseln i den första jeepen med 18 personer sittandes i knäna på varandra ansågs ovärdigt mig, så jag erbjöds en annan, där jag fick hela framsätet bredvid chauffören för mig själv.

Efter denna ytterligare höjdpunkt på resan gick jag också upp till klostren i Phudong och Labrang, men det senare erbjöd problem. Jag trodde mig ta en genväg upp men hamnade naturligtvis åt helvete vilse i urskogen där stigarna ledde ner mig i träsk och taggbuskar utan

återvändo – det är alltid så i Indien. Går man vilse och fel så är man sedan så in i helvete fel. Plötsligt var man så framme vid vägen och kunde hitta rätt igen före solnedgången.

Till kvällen kom min värd hem efter att ha försökt värva ny arbetskraft från Darjeeling, detta smutsiga, hektiska, osunda ställe, som han kallade det. Han bjöd på en ordentlig grogg som varade hela kvällen – en underbar lokal honungsbrandy med långvariga effekter. De vanliga fyllegästerna uppträdde igen i värdshuskrogen, och vi hade roligt hela kvällen.

Resan till Gangtok följande morgon förlöpte utan komplikationer, i Gangtok skaffade jag mig omedelbart plats på en jeep till Pelling halv ett, vilket gav mig två timmar för Internet, lunch och förnyelse av minneskortet i min digitala kamera. Detta misslyckades totalt. Jag hade minsann försökt tidigare. Minneskort fanns överallt men inte till vilka kameror som helst, och just till min fanns det ingenstans. Detta lär vara ett vanligt problem i Indien för folk med digitalkameror. De fotograferar lycksaligen för det vildaste, och när kortet är fullt kan de varken få nytt kort eller bränna bilderna på CD.

Ett annat problem i Indien är att de flesta tangentbord i cybercaféer är så nerslitna att bokstäverna utplånats. Man får då försöka minnas var bokstäverna sitter. Lyckligtvis håller Qwerty-systemet på alla tangentbord.

För min lunch gick jag till Glenary's på huvudgatan, där jag varit en gång förut med dåliga erfarenheter som resultat, vilket jag inte lärt mig något av, så jag gick dit igen. Jag beställde en liten kanna te. De gav mig en stor kanna kaffe. Jag ville inte förlänga väntetiden, så jag drack upp det. Enligt meny skulle det ha kostat 60 rupier. Jag fick en räkning på 40 rupier och betalade den. Ingenting stämde, och det var bara att kvickt ta sig därifrån.

Resan sedan från Gangtok till Pelling erbjöd bara välsignelser. Jag hade turen att ha fått platsen bredvid föraren, så jag missade ingenting av några utsikter, som denna dag var helt exceptionella, då jeepen tog vägen förbi Namchi och Rawangla. Då vädret var idealiskt skymdes inget berg av något moln, och Rawangla ligger på 2100 meter. Det överkliga landskapet med dess svindlande höjder och bottenlösa daldjup erbjöd ett ständigt skiftande skådespel av utsäglig skönhet och färgprakt. Sikkim är ju orkidéernas land och kallas i turistprospekten för "blommornas paradys" vilket faktiskt är med verkligheten överensstämmande – hela Sikkim är som en botanisk trädgård med blomsterprakt vart man än ser. Lägg till detta världens vackraste berg, Kanjenjunga med dess massiv av drabanter, och det otroliga sagolandskapet av gröna böljande kullar och bråddjupa dalar med vattenfall, forsar och floder med små lämpliga byar här och var med Indiens tätaste krotgäthet – i varje by finns det flera alkoholbutiker, och varje tesjapp har spritriktigheter. Vi passerade på vägen ett enormt institutkomplex, ungefär som ett gigantiskt schweiziskt sanatorium i Alperna, som stack en i ögonen med att ett av de stora huskomplexen var för bara kvinnor. Hela den enorma anläggningen var en avgiftningsklinik

Namchi ligger liksom Rawangla högt uppe på en ås i ett praktfullt läge precis mitt mellan Darjeeling och Kanjenjunga med utsikt mot båda – Namchi är mycket iögonfallande som det största samhället i sikte när man blickar från Darjeeling mot Kanjenjunga. Men ett tiotal kilometer ovanför Namchi reser sig en 45 meter hög staty av Padmasambhava, helgonet som introducerade buddhismen i Tibet. Hur de kunde konstruera en så stor staty så högt uppe på ett berg bortom all ära och redlighet borde överträffa Kristusstatyn ovanför Rio de Janeiro. Den här är mycket högre och mycket större och sticker en i ögonen ända från Darjeeling.

Precis när vi kom fram till Pelling dröjde dagens sista solstrålar ännu kvar över Kanjenjunga och färgade massivet i en stilla rosa glöd vibrerande av skönhetsmagi. Det var bara att hoppas att vädret skulle hålla sig.

(I nästa nummer: *Molnen skockas över Pelling.*)

Resan till Zanskar, del 12: Johannes skoningslösa visioner.

Johannes intresserade sig först och främst för min hälsa, hur jag hade mått under året, och jag berättade den märkliga följetongen om min märkvärdiga huvudvärk, hur den hade börjat för drygt ett år sedan, hur den hade kulminerat under vintern, hur jag hade bekämpat den med alla medel och metoder, och hur jag funnit en effektiv lindring genom att dagligen stå på huvudet i fem minuter. Ändå hade huvudvärken kommit tillbaka under sommaren, men i Leh

hade den försvunnit spårlöst, för att i någon mån återkomma i Kargil (på 2700 meters höjd, 800 meter lägre än Leh,) men hittills bara där. Jag hade för mig själv försökt förklara den med allt möjligt, främst det nästan ständigt förödande lågtrycksklimatet i Göteborg, men även med mitt stressiga liv med ständigt överarbete och bekymmer för andra, varpå Johannes avbröt mig:

”Vad håller du på med i Göteborg egentligen? Man kunde nästan tro att du blivit tibetan, så som din huvudvärk sätter in så fort du sänker dig till lägre höjder.”

Jag medgav att det torra ökenklimatet i Ladakh med den tunna atmosfären passade mig ypperligt.

”Själv har jag också allt svårare med åren för att sänka mig ner till lägre höjder, varför jag numera nästan ständigt håller mig så högt upp i bergen som möjligt.”

”Vad gör du mest nu för tiden?”

”Det borde jag inte tala om, men du är ju min levnadstecknare, och det är bra om någon vet något om jag försvinner. Jag är som vanligt väldigt mycket i Kashmir och faktiskt mera engagerad i islam för närvarande än i tibetanerna. Därför är jag också mycket i Pakistan och ibland i Afghanistan, där ju konflikten aldrig upphör. Det är inte bara i Irak som det råder inbördeskrig. Det är egentligen i hela den muslimska världen. Redan i Egypten 1992 kom vi ju fram till att islam, precis som kristendomen men på ett annat sätt, fått med sig ett fel från början som fått det att spåra ur från början. Till skillnad från Buddha och Jesus var Muhammed inte någon filosof utan en utstuderad maktmänniska. Filosofin så länge den är sund tar alltid avstånd från makten och förkastar den som en ohjälpligt giftig källa till obotlig korruption, paranoia, storhetsvansinne och stagnation. Buddha och Jesus gjorde detta men inte Muhammed som gjorde tvärtom och predikade heligt krig för att konsolidera islam som enda tillåtna makt där den förekommer. Därför är jag tyvärr av den uppfattningen att islam borde avvecklas. Den har ingen talan och ingen överlevnadspotential i en värld som alltmer domineras av vanligt rationellt sunt förnuft i tanke och handling, av förakt för all övertro och vidskepelse och där ateismen ohjälpligt i det sunda förnuftets namn nästan skaffat sig absolut maktställning i världen genom rationalismens blotta nödvändighet.

Nu kommer president Bush in i bilden som alla föraktar som en bigott idiot som startat sitt krig mot islam av ren dumhet och krass oljegirighet. Så enkelt är det inte. Han må vara en fullständigt misslyckad president som bara begått misstag och det avsiktligt i den naiva tron att det var rätt, men faktum är att hans intramp har polariserat de muslimska ytterligheterna och definitivt etablerat det muslimska inbördeskriget mellan sunni och shia, mellan etablerad korruption och terrorister, vilket kommer att påskynda islams nödvändiga upplösning. Man kan därmed ironiskt beteckna Bush som ett blint instrument i Guds händer för punkteringen av islam, men så långt vill jag inte gå.

Jag vill inte tala om Gud över huvud taget. Lika litet som jag vägrar befatta mig med hans eventuella existens vägrar jag befatta mig med hans eventuella icke-existens. Jag har förklarat detta för dig tidigare. Men ödet och *karma* kan man inte bortse ifrån, ty den är den främsta naturkraften som på ett outrannsaktligt själsligt vis styr alla människors liv.

Du har ondgjort dig över presidentens dumma motstånd mot nödvändiga åtgärder för att stoppa klimatförändringen. Alla politikernas främsta plikt är att främja och slå vakt om stabilitet, alltså en god ekonomi och samhällsordning. Det är politikernas enda funktion, de har bra betalt för det, och ju mer medvetna de är om det, desto bättre är de som politiker. Därför är alla politiker måna om goda kontakter med Kina och att hålla det under armarna, fastän det är världens största diktatur och främjare av terrorstater som Burma och Pakistan, Iran och Sudan och andra vanvettiga afrikanska diktaturer, fastän dess enda tillåtna parti mördat 1,2 miljoner tibetaner eller en femtedel av hela det landets befolkning och avsiktligt förstört alla dess kloster och läroanstalter för att ersätta dessa med omänsklig totalitär hjärntvåttspropaganda, fastän det kroniskt trampar alla mänskliga rättigheter under fötterna och förföljt Falun Gong-anhängare och mördat dem för att tjäna pengar på handel med deras organ, fastän det dödat 100 miljoner spädbarn genom tvångsaborter och tvångssteriliseringar och så vidare, men ändå har ingen politiker intresse av att bidra till kommunist-Kinas fall. Det kommer att falla ändå, därom har jag alltid varit viss, en så absurd 1984-stat kan inte bestå då dess enda fundament är lögn, och när det faller kommer alla politiker genast att tänka om och vända kappan efter vinden och hävda: ”Att Kinas kommuniststat var dödsdömd visste vi ju från början. Nu gäller det att hjälpa det nya Kina bygga upp sig själv,” och de fortsätter att pumpa in pengar i Kina medan kineserna därmed får fortsätta tro att de kan fortsätta lura hela världen. Kina har alltid bestått

genom bara sin egna totala korruption, då det alltid vinnlagt sig om den totala maktens rätt att få bestämma över alla kineser.

Hur klimatfrågan kommer att påverka islam och Kinas undergång är det ännu för tidigt att säga. Jag utesluter inte möjligheten att fuskbygget *Three Gorges Dam* en dag brister genom översvämningskatastrofer och spolar bort halva Kina, medan norra Kina torkar ihjäl. Ingen politiker vill egentligen ta tag i klimatfrågan, då klimatfrågan är det ultimata hotet mot all stabilitet, inte ens Al Gore ville göra det medan han ännu kunde bli president, politikernas passivitet och motarbetning av klimatarbetarna är därför ingenting att förundra sig över, medan det är vi fria idealister och humanister som får ta tag i saken och rädda världen och dess kulturarv åt framtiden. Vi får helt enkelt köra över politikerna, som klimatförändringen själv redan börjat göra det.

Det värsta tänkbara scenario, som tyvärr är helt realistiskt, är att hälften av mänskligheten kan stryka med i en serie nya syndaflodskatastrofer. Det bästa tänkbara scenario är att mänskligheten äntligen skulle förena sig i en nödvändig kraftansträngning för att rädda sig själv och planetens levande liv. Detta kan bara ske om alla egenintressen avstås ifrån, som den amerikanska regimens absurda oljeintressen, islams vanvettiga krav på alla människors underkastelse under profeten Muhammeds tyvärr bestående maktanspråk, kapitalismens självdestruktiva kortsynthet, och så vidare.”

Han lämnade Lamayuru medan jag ännu var där, han hade bara stannat för att invänta min ankomst, men han uteslöt inte möjligheten att vi kunde träffas igen i Dharamsala. Från Lamayuru återvände han till Kashmir.

I nästa nummer: *En amerikan i Neapel.*

Nya lektioner i Zanskar, del 2: Nederlag i Keylong

Huvudvärken kom och gick nyckfullare än någonsin. Vid *touchdown* och befrielsen från det försenade planet försvann den spårlöst för att sedan många timmar senare återkomma i en blixttack över ögonen och i vänster öga för att bara försvinna spårlöst igen tills man glömt den, då den återkom med en ny blixttack i bakhuvudet eller på hjässan, vandrandes omkring som en stygg demon för att fortsätta slå till i blixttacker när man var som minst beredd på det och var man minst anade det. Det fanns ingen mera rationell förklaring. Migränfenomenet har varit ett olöst mysterium sedan de gamla egyptiernas tid när de byggde sina första pyramider. Det var bara att låta bli att ta den på allvar, och man kunde trots allt somna ifrån den, även om den alltid slog till som hårdast på morgonen när man vaknade.

Bill på mitt hotell Grönland hade betydligt värre problem. Under ett besök i Simla hade han blivit attackerad av en apa som rasande klöst honom i ryggen med en vass nagel som trängt djupt in i köttet. Följden blev att han måste genomgå en serie rabiessprutor. Han hade inte fått vattuskräck men väl apskräck. Vid ett tillfälle hade han just köpt en klase bananer när en grupp konspirerande apor uppmärksammat honom. Han visste direkt vad de tänkte, och hellre än att bli klöst på nytt av en hel hop rasande djuriska galningar slängde han till dem en banan och flydde för livet i hopp om att de fördömda gluphalsarna skulle massakrera varandra över bananen. Det hör till saken att alla apor är heliga i Simla.

Nils Sjöström bodde på mitt hotell, vilket jag fick veta efter att han lämnat. Vi hade aldrig lyckats träffas. Han var min kollega i Göteborg som gav regelbundna bildvisningar från sina resor i Himalaya, främst från Nepal, vi hade tidvis stått i mailkontakt när han velat visa sina bilder i tibetanska föreningen mot arvoden, det hade aldrig funkat, och när vi ibland försökt organisera ett sammanträffande hade det alltid misslyckats. Nu hade han lämnat Manali en dag före mig och bott på mitt hotell när jag ankommit utan att jag vetat om det. Min värd visade triumferande och intet ont anande upp hans namnteckning vid incheckningen när han hade farit. Dock fanns det en möjlighet att vi kunde stöta samman någonstans i Ladakh eller Zanskar, fastän jag inte ens visste hur han såg ut.

Indien led av nästan hyperinflation till följd av matpriserna på råvaror, som över lag stigit 50%. Inflationen nådde nu 12%, och mot kronan hade rupien sjunkit med en tiondel. Min värd skyllde på regeringen och politikerna, och min försäkran om att det var likadant i hela världen

gav föga tröst. Dock hade monsunen i år varit god, börjat tidigt och hållit sig relativt lugn, och jag hörde bara goda rapporter från Ladakh.

I Manali regnade det hela morgonen, det var 27 grader varmt, någon sol var knappast att hoppas på, så det var bara att satsa på att snarast ta första bästa buss över bergen.

Det gick inte längre att få plats och biljett direkt hela vägen till Leh. Man måste först fara till Keylong och där omorganisera sig. Det gick bussar stup i kvarten hela morgonen. Det var bara att hoppa på första bästa.

På Grönland talades det som alltid om resestrapatser. Ett helt gäng hade varit i Spiti och kommit igenom så mörbultade att det skulle kännas i veckor efteråt, då vägarna där, som alltid varit värst i landet, nu var värre än någonsin och dessutom i upplösningstillstånd, då det hade regnat hela sommaren. Monsunen hade ju börjat två veckor för tidigt i år och sedan dess hållit på, och så länge det regnade var det svårt att reparera upplösta vägar.

Ondast hade Bill farit, som efter sina aphugg i ryggen var extra känslig just mot hårda och kantiga ryggsäten i våldsamt skumpande bussar.

Jag gick upp till Vashisht i vanlig ordning, men då det bara regnade fanns där just inte mycket annat att studera än regnet. Ej heller inspirerades man till en tvagning i de varma källorna då prospektet att efteråt torka sig med en våt kall handduk inte var särskilt attraktivt. Kort sagt, det fanns inte mycket annat att göra i Manali än att lämna.

Dock var jag i ypperlig form efter ett dygns välgörande vila i Manali när jag lämnade klockan sex på morgonen och på bästa humör fastän det regnade. Busstationen var full av startande bussar, och en av dem skulle till Keylong men var redan fullproppad. En vänlig man makade sig dock åt sidan på första bänk precis bakom chauffören, där jag fick sitta i mitten. Jag var den enda västerlänningen ombord.

Det regnade hela vägen upp till Rohtangs fasansfulla pass där djävulsklyftorna inte blev mindre avskräckande genom ovädret och dimmorna. De vanliga stoppen där vägen spolats bort och måste repareras åtminstone temporärt ägde rum i vanlig ordning, men upp kom vi, 2000 meter på två timmar (från 2000 till 4000 meter) in i mjölkdimlandet närmast himmelriket där man såg ingenting. Men så fort vi passerat det vådliga passet upphörde det regna. Nedstigningen 1000 meter på andra sidan till Koksar var en baggis, och i Koksar var regnet reducerat till ett minimum. Klockan ett (efter sju timmar med två uppehåll på vägen i Marhi och Koksar) var vi framme i Keylong där det alltjämt duggade minimalt vilket småningom upphörde helt.

Där väntade den stora besvikelsen. Allt var förändrat. Tvillingbröderna, som i alla år drivit *Tashi Delegs* utmärkta restaurang och extremt billiga natthärbärge, och som blivit mina vänner, var borta. Härbärgen var stängt. Restaurangen var kvar men avskryvligt moderniserad och standardiserad. Jag fick ta ett konventionellt hotellrum (150 rupier, drygt 20 kronor, trots allt billigast på orten,) och trösta mig med vad restaurangen hade att erbjuda i brist på bättre alternativ.

Att uppleva att saker och ting inte längre fungerar och inte längre finns kvar efter att man vant sig vid dem och odlat kontakter och relationer i årtal hör till de värsta frustrationer en resenär kan råka ut för och gör honom ovillig att mera komma tillbaka.

Men solen kom småningom mer och mer till synes och lovade bättre tider, och resan till Leh skulle inte vara något problem, sade man på den odrägligt hypermoderna busstationen långt utanför byn. Det fick vi se hur det skulle bli med det.

(I nästa nummer: *Den underbara huvudvärksresan.*)

Thubten Jigme Norbu in memoriam

Dalai Lamas 13 år äldre bror har gått bort i en ålder av 86 år. Frågan är om han inte varit lika betydelsefull för Tibets sak som Dalai Lama själv. Medan Dalai Lama alltid var bunden av sin ställning och lika fjättrad som en påve av en strikt neutral diplomatis absoluta nödvändighet, höll sig den äldre brodern alltid fri och var aldrig rädd för att leda initiativ. Redan som treåring erkändes han som reinkarnationen av Taktser Rinpoche, abbot för Kumbumklostret vid Koko Nor-sjön, ett av de tre viktigaste klostren i Tibet, och innehade alltså en av Tibets högsta hierarkiska ställningar tio år innan Dalai Lama föddes. När kineserna

ockuperade Tibet med våld 1950 var Dalai Lama bara 15 år gammal och tämligen oerfaren, medan hans äldre bror på nära håll redan hade stiftat alltför nära bekantskap med vad de kinesiska krigsherrarna egentligen gick för från sin position i Tibets nordöstligaste utkanter mot Sining. Han genomskådade dem från början och var den förste som varnade Dalai Lama. Under hela sitt långa liv förblev han sedan sin lillebrors mest betrodda rådgivare i allt som rörde den tibetanska politiken. Dalai Lama var införstådd med det kloka i att låta sin äldre Rinpoche vara fullkomligt fri från bindande politiska plikter i Dharamsala, där Thubten förekom så litet som möjligt. Han var en tid överbibliotekarie för det unika tibetanska biblioteket men tjänade exilregeringen i Dharamsala för övrigt bara som sändebud till Japan. När de flydde tillsammans till Indien inför oroligheterna 1956 under Khamupprorets tid försökte Thubten övertala Dalai Lama att inte återvända till Lhasa, och andra rådgivare sade samma sak. Men Dalai Lama vände sig till ett orakel, som kom i gräl med honom, varefter han valde att återvända till Lhasa för att inte ge upp försöken att komma till tals med kineserna. Dessa försök har han aldrig gett upp vad som än har hänt. Thubten hade från början ansett detta omöjligt och stod hela sitt liv för den grundsatsen att kravet på Tibets fullständiga självständighet inte var förhandlingsbart. Dalai Lama har själv medgivit, att han aldrig blev så förvånad som när hans äldre bror första gången varnade honom för kineserna: "Jag hade aldrig kunnat ana att de ville oss något ont." Före 1956 hade kineserna försökt använda Thubten i hans ställning som Kumbums abbot som diplomat mot Dalai Lama med löften om hög ställning och goda belöningar om han lyckades få Dalai Lama att gå med på kinesernas villkor och krav, och om han inte skulle göra det, att Thubten hade rikliga belöningar att vänta om han fick Dalai Lama expedierad. Naturligtvis lät han Dalai Lama veta allt.

När Dalai Lama återvände till Tibet för att tvingas i exil igen tre år senare, emigrerade Thubten i stället till Amerika, där han tillsammans med andra okuvliga tibetanska frihetskämpar, främst Jamyang Norbu, startade frihetsrörelsen *Rangzen* med fullständig självständighet för Tibet som slutmål. Utom tibetanska, mongoliska, japanska och kinesiska behärskade han även engelska och skrev tillsammans med Colin Turnbull den bästa historieboken om sitt land, "*Tibet, Its History, Religion and People*". Hans andra stora bok är hans självbiografi, men han skrev även mycket annat och grundade 1979 det Tibetanska Kulturcentret vid Indianas universitet i USA, där han verkade som professor i tibetanska studier.

Frihetskampen för Rangzen och Tibets självständighet har bara accelererat oupphörligt under de senaste 20 åren, medan alla, och inte minst kineser, bara väntar på att vad Solsjenitsyn kallade "den grymmaste av alla diktaturer" skall kollapsa.

Min tibetanske vän

Du reser överallt omkring i Himalaya
som en fredlös, utstött av ditt lands ockupationsmakt,
tvingad i exil alltsedan barndomen
i snö och över bergspass mitt i vintern
på sex tusen meter eller mer,
där ditt lands slaktare står redo och beväpnade
på lur att skjuta ner var flykting som passerar
som har den oacceptabla fräckheten att fly ifrån sitt land
som ockuperas av väl troligen den grymmaste av världens diktaturer,
en tvångsateistisk helt totalitär regim
som gör allt mänskligt liv omöjligt
för envar som ej kan böja sig för anti-själslighet,
en påtvingad fanatisk ideologi av ateism
med nationell politisk tvångsförnekelse av själen
med all dess naturliga självklara frihetskrav.

De har förstört ditt land och rivit nästan varje tempel,
nästan varje kloster och bränt upp dess böcker,
ett millenniums samlingar av handskrifter,
och nedklassat ditt folk till andrahandsmedborgare,
de som ej utrotats, förts bort och internerats,
om de fått ha kvar medborgerliga rättigheter alls,
och mördat drygt en femtedel av din befolkning
för att småningom ersätta den med Han-kineser
i långsiktig etnisk rensning, som vi vant oss vid
att blivit alltför typisk för socialistisk diktatur,
steriliserat ett överskådligt antal
av ej endast dina kvinnor men ock mödrar efter tvångsaborter
och fört bort som slavarbetare 240,000 kvinnor
för att där i Kina tvingas utan lön till äktenskap med Han-kineser,
för att dessa sedan skall tvångsinplanteras i ditt land
som ytterligare en länk i den långsiktiga etniska rensningen.

Hur många av er har ej redan spårlöst kommit bort
i fångelser, koncentrationsläger och slavfabriker,
skrotade, torterade till döds
och redan bortförda som barn
för att tvångsskolas, hjärntvättas och utbildas
till lydiga kinesiska marionetter
och fångvaktare och kapos för ditt folk?
Som judarna fortfarande högt skriker
med all rätt sina påminnelser för hela världen
om politisk diktaturs flagranta brott mot mänskligheten,
så borde ock ni tibetaner och uighurer och mongoler
aldrig sluta visa upp era bevis för mänskligheten
om vad som idag fortfarande får hålla på
i era länder, en förintelse som pågått nu i 60 år
metodiskt genomförd av den totalitära makt
som ännu får regera världens största folk.

Liksom förra året reser vi till november tillbaka till Himalaya för den lekamliga och andliga vederkvickelsens skull för att sedan inleda en ny årgång i december.

Tack, alla läsare, för er uppmärksamhet hela detta året.

Göteborg 5.10.2008

Fritänkarens senaste publikation på nätet:

Dramat "Desertören" från andra världskriget,

<http://www.fritenkaren.se/Desertoren.pdf>